GRETSA UNIVERSITY - THIKA

UNIVERSITY EXAMINATIONS
JANUARY-APRIL 2025 SEMESTER

BACHELOR OF EDUCATION (ARTS)

KODI: KISW 202
KOZI: FONETIKI NA FONOLOJIA YA KISWAHILI

TAREHE: APRIL 2025 **WAKATI: 2 HOURS**

MAAGIZO KWA WATAHINIWA

1. SEHEMU YA KWANZA **A**: NI YA **LAZIMA**
2. SEHEMU YA PILI **B**: JIBU MASWALI YOYOTE **MAWILI**
3. **USIANDIKE CHOCHOTE** KWENYE KARATASI YA MTIHANI. KWA KUFANYA HIVYO UTAKUWA UMEVUNJA SHERIA ZA MITIHANI NA UTAADHIBIWA
4. ANDIKA VIDOKEZO VYAKO **NYUMA YA KIJITABU CHA MAJIBU** KISHA PIGIA MSTARI BAADAYE

***TAHADHARI**:-kamera za CCTV zipo kwenye vyumba vyote vya mitihani*

SEHEMU YA A: YA LAZIMA

SWALI LA KWANZA

a) Andika maneno yafuatayo kwa kutumia Alama za IPA:

- **i.** Njia **[Alama 2]**
- **ii.** Sheshe **[Alama 2]**
- **iii.** Changanya **[Alama 3]**
- **iv.** Kioo **[Alama 2]**

b) Bainisha taarifa muhimu tunazozipata kuhusu sauti za lugha zilizomo katika jedwali la IPA. **[Alama 4]**

c) Eleza sifa nne za fonimu. **[Alama 4]**

d) Andika sheria ifuatayo ya kifonolojia kwa kutumia sifa bainifu za fonimu husika: **[Alama 4]**

/b/ ⟶ [z]/ - /i/ ya unominishaji

e) Tambua sababu mbili za kuwakilisha sauti za lugha kwa kutumia Alama za IPA. **[Alama 4]**

f) Fafanua tofauti na mwingiliano uliopo kati ya taaluma za fonetiki na fonolojia. **[Alama 5]**

SEHEMU YA B: YAJIBU MASWALI YOYOTE MAWILI

SWALI LA PILI

a) Bainisha sifa bainifu za kifonetiki za vipasuo sita katika Kiswahili. **[Alama 12]**

b) Eleza majukumu ya alasauti zifuatazo katika utamkaji wa sauti za lugha:

- i. Ulimi **[Alama 2]**
- **ii.** Kongomeo **[Alama 2]**
- **iii.** Kilimi **[Alama 2]**
- **iv.** Kidakatonge **[Alama 2]**

SWALI LA TATU

a) Jadili vigezo vitatu vinavyotumiwa kuainisha vokali. **[Alama 12]**

b) Fafanua mfumo wa kuweka mkazo katika Kiswahili Sanifu. **[Alama 8]**

SWALI LA NNE

a) Eleza mifanyiko ifuatayo ya kifonolojia:

- i. Ukaakaishaji **[Alama 5]**
- **ii.** Kuimarika kwa sauti **[Alama 5]**
- iii. Kudhoofika kwa konsonanti **[Alama 5]**

b) Bainisha sifa tatu za alofoni. **[Alama 3]**

c) Dhihirisha mifano miwili ya alofoni katika Kiswahili Sanifu. **[Alama 2]**

SWALI LA TANO

a) Fafanua mitazamo miwili kuhusu dhana ya fonimu. **[Alama 10]**

b) Bainisha miundo mitano ya silabi katika Kiswahili Sanifu. **[Alama 10]**